

GIÁO DỤC TRẢI NGHIỆM CHO TRẺ MẦM NON ĐÁP ỨNG YÊU CẦU ĐỔI MỚI GIÁO DỤC

Đoàn Thị Hằng Nga*

ABSTRACT

Kindergarten is the first brick to build the foundation for the national education system. A good preschool is the beginning of a good education. The article presents experiential education for preschool children to meet the requirements of educational innovation.

Keywords: Education, experience, innovation, preschool.

Received: 16/2/2022; **Accepted:** 21/2/2022; **Published:** 25/2/2022

1. Đặt vấn đề

Một trong những mục tiêu của giáo dục mầm non (GDMN) là giúp hình thành và phát triển ở trẻ những chức năng tâm, sinh lí, năng lực và phẩm chất mang tính nền tảng, những kĩ năng sống (KNS) cần thiết phù hợp với lứa tuổi, khơi dậy và phát triển tối đa những khả năng tiềm ẩn, đặt nền tảng cho việc học ở các cấp học tiếp theo và cho việc học tập suốt đời

2. Nội dung nghiên cứu

Các hoạt động trải nghiệm (HĐTN) cho trẻ mầm non phong phú được tổ chức nhiều điểm khác nhau và thường gắn với hoàn cảnh thực tế của cuộc sống nên luôn tạo ra sự hấp dẫn, mới mẻ đối với trẻ. Không nên tiếp tục chỉ xoay quanh truyền thụ kiến thức, mà cần đi theo một con đường mới có tính khả thi, theo đuổi việc giải phóng tiềm năng, phát triển cá nhân trẻ. Đặc biệt với trẻ 5-6 tuổi đây là giai đoạn trẻ ham thích học hỏi, muốn tự mình được làm mọi việc nên việc để trẻ được trực tiếp thực hành trải nghiệm, học hỏi trực tiếp bằng thị giác và tri giác sẽ giúp trẻ ghi nhớ và khắc sâu hơn, khơi gợi sự tò mò, phát triển được tính sáng tạo cho trẻ. Qua trải nghiệm trẻ được trực tiếp, chiêm nghiệm, tự lực tích lũy kiến thức, kỹ năng, thái độ thực tiễn để trẻ tự mình tạo thành kinh nghiệm riêng của bản thân và phát triển cá nhân theo năng lực.

Trong rất nhiều quan điểm, triết lý khác nhau

về giáo dục trải nghiệm (GDTN), không thể không nhắc đến quan điểm giáo dục Montessori. Bà là Bác sỹ nhi, nhà tâm lý học người ý bà có những nghiên cứu về phương pháp dạy trẻ nổi tiếng mà nhiều nước trên thế giới đang áp dụng. Bà khẳng định: “Trẻ tự đào luyện mình trong mối quan hệ với môi trường”. Có nghĩa là những gì mà trẻ có được phải “Thông qua hoàn cảnh sống bên ngoài”, thông qua hoạt động tương tác trực tiếp của trẻ với môi trường. Một trong những tư tưởng triết lý của Montessori là chúng ta “không nên coi trọng trí óc hơn là đôi tay, mà phải kết hợp cả hoạt động của trí óc với đôi tay tạo thành một hoạt động sáng tạo song hành”. Montessori gọi đôi tay là công cụ của trí tuệ và nhận định”. Đôi tay phối hợp với bộ não để tạo nên trí thông minh của trẻ. Như vậy, “Trải nghiệm” Theo quan điểm Montessori nhấn mạnh việc học được thực hiện thông qua các tương tác với môi trường bằng sự kết hợp của nhận thức cảm tính và lý tính (Sự phối hợp của đôi tay và trí óc) và cho rằng đó là một phần không thể thiếu để trẻ phát triển và hoàn thiện.

Như vậy tổ chức HĐTN cho trẻ mầm non thực sự quan trọng trong việc hình thành nhân cách và phát triển toàn diện cho trẻ, giúp trẻ sau này sẽ trở thành những con người có ích cho xã hội.

2.1. Tạo môi trường cho trẻ HĐTN

Sáu năm đầu đời đối với trẻ được coi là giai đoạn “vàng” để trẻ phát triển toàn diện về nhân

* Trường CĐSP Điện Biên

cách và trí tuệ. Để hỗ trợ trẻ nhỏ, chúng ta phải tạo ra một môi trường mở cho phép nó phát triển tự do. Môi trường phong phú về động lực, có thể khơi dậy sự hứng thú hoạt động và mời gọi trẻ nhỏ tự có trải nghiệm của riêng mình.

Tạo môi trường HĐTN ngoài trời: phác thảo sơ đồ bố trí môi trường trải nghiệm giúp trẻ để định hướng nội dung các hoạt động. Để nhằm đáp ứng nhu cầu chơi của trẻ, tạo điều kiện cho trẻ chơi mà học, học bằng chơi. Với môi trường HĐTN ngoài trời tận dụng hết mọi khoảng không gian để xây dựng một cách khoa học tạo ra một số công trình như sau:

Vẽ lên tường những hình ảnh sinh động tái tạo lại những nét văn hóa dân tộc các vùng miền khi trẻ chiêm ngưỡng trẻ được khắc sâu hơn về bản sắc văn hóa dân tộc mình và hiểu thêm về các dân tộc khác trên địa phương.

Xây dựng thêm khu vườn cổ tích tạo hình ảnh sinh động với các nhân vật ngộ nghĩnh đáng yêu trong các câu chuyện “Tám cám”, “ Nàng Bạch Tuyết và Bảy chú lùn”, các con vật gần gũi với trẻ, đã đưa trẻ vào thế giới cổ xưa thật huyền bí, ly kỳ và hấp dẫn, qua trải nghiệm tiến hành khảo sát trẻ trẻ đã đánh giá được đúng - sai, tốt - xấu, con vật hiền lành- hung dữ... trẻ tỏ rõ thái độ sẻ chia, thông cảm, yêu thương.... phù hợp với từng nhân vật.

Xây dựng khu trải nghiệm vận động: Khuôn viên thoáng đãng, rộng rãi cho trẻ vui chơi phát triển thể chất thông qua các đồ chơi hình dạng con vật ngộ nghĩnh, các trò chơi vận động như: Cầu treo, bước chân khéo léo, chơi lái xe, chơi ném bóng.... trẻ được trải nghiệm tập luyện hàng ngày giúp trẻ nhanh nhẹn, dẻo dai, rèn luyện khả năng khéo léo, linh hoạt, mạnh dạn, tự tin... Ngoài ra còn có khu vực, trải nghiệm khám phá khoa học, trải nghiệm với cát,nước....., ngoài trời cũng có môi trường cho trẻ hoạt động tạo hình, nghệ thuật đã thu hút trẻ tham gia biểu diễn một cách hồn nhiên hứng thú .

Xây dựng khu trải nghiệm thực hành “Bé tham gia giao thông” để bé được chơi thực với các phương tiện giao thông, được thực hành thực hiện những luật lệ giao thông đơn giản cần

thiết qua đó các bé đúc rút nhiều kinh nghiệm trong việc giữ gìn bảo đảm an toàn giao thông cho bản thân và mọi người.

Xây dựng khu bản sắc dân tộc với các dụng cụ nghề truyền thống, trang phục dân tộc các vùng miền trong địa phương: quần áo dân tộc, tày nùng, ê đê, mũ, túi dân tộc... hát múa dân gian, mỗi khi trẻ mặc vào biểu diễn như một nghệ sĩ chuyên nghiệp.

Tạo trong lớp học: Trò chơi dân gian, trò chơi với thiên nhiên: Chơi với cát, chơi sỏi, con đường trải nghiệm, thả chìm nổi, làm tranh từ lá, vẽ tranh cát, tranh đá, đong đo nước.....tạo môi trường an toàn, sạch đẹp, tạo hình ảnh và ấn tượng riêng của lớp đảm bảo nhiệm vụ xây dựng MTTN trong lớp học. Giải pháp này thực sự cần thiết và đem đến thành công nhất định trong giáo dục xứng đáng là nền móng xây dựng cơ sở ban đầu cho việc hình thành nhân cách con người.

2.2. Hướng dẫn hoạt động chơi theo hướng trải nghiệm

- Lựa chọn chủ đề: Dựa vào kế hoạch chuyên môn lựa chọn hướng chủ đề chơi cho trẻ. Các chủ đề phụ thuộc vào đặc điểm môi trường tự nhiên, xã hội, các sự kiện tại địa phương gần gũi với cuộc sống trẻ giúp trẻ định hướng rõ hơn hành động chơi.

- Xác định mục tiêu: Khi xác định mục tiêu ưu tiên cho mục tiêu phát triển kỹ năng, thái độ cho trẻ.

- Chuẩn bị: các nguyên vật liệu chủ yếu là sẵn có tại địa phương để khơi gợi ý tưởng trải nghiệm thực tế. Hàng ngày xác định khu vực chơi bố trí sắp xếp các góc chơi, chỗ chơi thuận tiện cho việc di chuyển đảm bảo các góc không ảnh hưởng đến nhau và không làm giảm khả năng quan sát.

- Tiến hành các hoạt động:

+ Trẻ trải nghiệm thực tế: Dựa vào kế hoạch, nội dung và mục tiêu chơi tổ chức cho trẻ trải nghiệm. Với HĐTN ngoài trời: cho trẻ cùng nhau quan sát thời tiết để chọn không gian chơi phù hợp gợi ý rồi lấy ý kiến chung của đa số trẻ để chọn hoạt động có mục đích. Ví dụ: Trời tối

âm u lại gợi ý cho trẻ trải nghiệm dưới gốc cây, tại thư viện, tại quán quê...

2.3. Tổ chức hoạt động lễ hội theo hướng trải nghiệm

Trong lễ hội, bên cạnh phần lễ diễn ra phải có những trò chơi, những trải nghiệm thực mọi người mới hòa nhập và gần gũi hơn với nhau, các hình thức trải nghiệm trong các lễ hội văn hóa có tác dụng bảo tồn truyền thống, giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc, thu hút đông đảo mọi người đủ các lứa tuổi phụ huynh tham gia. Đối tượng của chúng ta là trẻ mầm non, mẫu giáo có được trải nghiệm thực thì con trẻ mới vui vẻ. Vì vậy chúng ta nên phối hợp nhịp nhàng với bố, mẹ trẻ, với các tổ chức xã hội khác như đoàn viên thanh niên, các anh các chị cấp tiểu học nơi trẻ sinh sống tổ chức tốt HĐTN trong các lễ hội ở trường để phát huy hết tính tích cực hiệu quả của giáo dục lấy trẻ làm trung tâm. Bao gồm hiệu quả trong và hiệu quả ngoài.

Kết hợp với nhà trường, phụ huynh tổ chức trải nghiệm trong một số ngày hội như: Ngày hội đến trường, ngày 20- 11; ngày lễ lớn 2- 9, đặc biệt là “Ngày hội bánh chưng xanh” tổ chức để ôn lại truyền thống tết nguyên đán một nét đẹp văn hóa của Việt Nam.

Ví dụ cách thức tổ chức trải nghiệm trong lễ hội “Bánh chưng xanh”.

Đồ dùng dụng cụ trải nghiệm: Nồi nấu bánh, mâm, giao, kéo, cối giã bánh giày.... Nguyên vật liệu gồm: Lá giông, lạt buộc (dây buộc), khuôn bánh chưng, nếp, đậu, thịt, tiêu, hành và một số nguyên liệu khác.

Trẻ trải nghiệm thực tế:

Chuẩn bị: Cô cho trẻ chuẩn bị cùng cô bàn ghế, đưa lá bánh, nếp, đậu... vào vị trí.

Thời gian: Chuẩn bị chế biến nhân và gói bánh từ 7h - 10h

Tiến hành: Trẻ trải nghiệm lau lá bánh, bóc hành, giã tiêu, bỏ gia vị phụ mẹ và cô ướp nấu nhân làm bánh. Sau khi có đầy đủ nguyên liệu tiến hành cho trẻ trải nghiệm gói bánh: Chia trẻ thành 4 nhóm mỗi nhóm đều có 2 người lớn (Cô và phụ huynh) theo dõi hướng dẫn giúp đỡ trẻ trải nghiệm. Trước tiên cô và mẹ cho các cháu

bỏ nếp vào lá rồi hường dẫn trẻ rải đều đậu, tiếp theo bỏ thịt đã ướp kèm gia vị tiếp tục cho trẻ rải nếp lớp trên cuối cùng cô và mẹ giúp trẻ gói lại và buộc bánh. Khi đủ số lượng bánh cho trẻ xếp bánh chưng, bánh tét vào nồi người lớn đưa nồi bánh đến khu vực dành riêng cho việc nấu bánh. Ở khâu này cho cháu quan sát người lớn làm và chia người ra túc trực nấu bánh. Khi thực hiện gói bánh xong cho trẻ cùng cô dọn dẹp vệ sinh rồi về lớp. Khi về lớp đặt câu hỏi để trẻ chia sẻ kinh nghiệm và cho trẻ rút ra kinh nghiệm của bản thân. Trẻ nghỉ ngơi vệ sinh ăn và ngủ.

3. Kết luận

Không ép buộc, mà giáo dục sớm đi theo con đường vui vẻ; đó là phương pháp trải nghiệm để trẻ: Chủ động, tích cực, sáng tạo, giáo viên chỉ giữ vai trò giúp đỡ tạo điều kiện cho trẻ, trẻ còn được tham gia lựa chọn nội dung, khi lên mục tiêu thì kết hợp kiến thức kỹ năng, thái độ để giải quyết vấn đề thực tế, còn phương pháp khám phá trải nghiệm chiếm ưu thế, Tăng cường sử dụng vật liệu tự nhiên, phế liệu các thiết bị hiện đại để thu thập thông tin chính xác. Chúng ta hãy “Vì lợi ích mười năm trồng cây. Vì lợi ích trăm năm trồng người” vì nền GDMN nước nhà, vì lợi ích của dân tộc của Quốc gia hãy tạo nền tảng vững chắc cho chặng đường khôn lớn của trẻ.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2009). *Thông tư số 17/2009/TT-BGDĐT ngày 25/7/2009 về ban hành Chương trình GDMN*. Hà Nội
- [2] Trần Thị Ngọc Trâm, Lê Thu Hương, Lê Thị Ánh Tuyết (2015). *Hướng dẫn tổ chức thực hiện chương trình GDMN - mẫu giáo lớn*. NXB Giáo dục Việt Nam. Hà Nội
- [3] Nguyễn Ánh Tuyết (chủ biên), Nguyễn Thị Như Mai, Đinh Kim Thoa (2009). *Tâm lý học trẻ em lứa tuổi mầm non*. NXB ĐHSP. Hà Nội
- [4] Nguyễn Thị Hòa (2009). *Giáo trình giáo dục học Mầm non*. NXB ĐHSP. Hà Nội